

tabel 6. Når antallet af tildelte erstatninger falder, ud over hvad en ændret sammensætning af sygdomsgrupperne kan forklare, kan det skyldes: (1) en ændret ansøgningspraksis, hvor flere søger på et tvivlsomt grundlag, (2) en ændret afgørelsespraksis, der mindsker adgangen til erstatninger eller (3) en kombination af (1) og (2).

Ud fra de foreliggende tal synes der ikke at være tegn på en generel stigning i den samlede anmeldelseshyppighed. Dette udelukker ikke en ændret anmeldelsesadfærd på enkelte områder, men ud fra den foreliggende statistik kan der ikke vises en dokumenteret ændring af anmeldelsespraksis. Det synes således vanskeligt at udelukke, at faldet i erstatningstilkendelser har en sammenhæng med udviklingen af en mere restriktiv anerkendelsespraksis.

En mere restriktiv anerkendelsespraksis behøver ikke nødvendigvis at være udtryk for en bevidst tilstræbt administrativ skærpelse. Der kan også være tale om en udvikling, der er indbygget i selve systemet. Her tænkes på, at den eksisterende lovgivning lægger op til, at der sker en løbende tilretning af praktiske administrative retningslinjer for sagsbehandling ud fra lægevidenskabelig dokumentation af årsags-sammenhænge mellem arbejdsmiljø og arbejdsbetinget lidelse på specifikke områder. Denne procedure rummer en indbygget mulighed for utilstræbt, glidende opstramning af vurderingskriterier.

Alt i alt synes det at være en kombination af ændret sammensætning af skaderne, et uklart lovgrundlag og en stadig mere restriktiv tolkningspraksis, der kan forklare den paradoksale sammenhæng mellem et stigende antal arbejdsbetingede lidelser og mindre arbejdsgiverpræmier.

En forberedt lovgivning må derfor sætte ind på netop disse felter. Derfor må der nødvendigvis ske en ændring af skadesbegrebet i lov om sikring mod følger af arbejdsskade.

Arbejdsskade er i lovens § 9 defineret således:

»Ved arbejdsskade forstås i denne lov

- 1) ulykkestilfælde, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår,
- 2) skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår,
- 3) pludselige løfteskader, jf. § 9a, og
- 4) erhvervs sygdomme, jf. § 10.«

Begrebet »ulykkestilfælde« henviser således til skader, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder arbejdet udføres. Det vil sige skader, der sker på arbejdet - og som ikke ville være sket, hvis personen ikke havde arbejdet. Så langt så godt. Problemet er, at

selve lovgivningen ikke definerer begrebet »ulykkestilfælde« nærmere.

Fraværet af et klart og entydigt defineret skadesbegreb har over en længere årrække muliggjort, at skadesbegrebet løbende er blevet defineret via den administrative praksis. I det omfang den nærmere definition af skadesbegrebet via den administrative praksis er blevet afprøvet ved domstolene, har retspraksis henvist til og bekræftet den overordnede udviklingstendens i den administrative praksis.

Et kernepunkt i den administrative præcisering af skadesbegrebet er tilknytningen af arbejdsskadelovgivningens ulykkesbegreb til forsikringsrettens ulykkesbegreb.

Forsikringslovgivningen har i en længere årrække, men ikke altid, defineret en ulykke som »en tilfældig, af den sikredes vilje uafhængig, pludselig, udefrakommende indvirkning på legemet, som har en påviselig beskadigelse af dette til følge«. Denne definition har Arbejdsskadestyrelsen m.fl. lagt til grund for den administrative praksis.

Senere er denne definition yderligere blevet præciseret således, at der tilmed skal være tale om en ikke forudsigelig begivenhed, hvor begrebet uforudsigelighed ikke længere er bundet i tid og rum til den konkrete begivenhed, men til en statistisk set ikke forventet begivenhed.

Set i relation til arbejdsmiljøpåvirkninger rummer denne præcisering ikke blot en ekstra restriktiv tolkning af skadesbegrebet. Det indebærer tilmed, at en medarbejder, der arbejder under forhold, der anerkendes som risikobetonede, kan risikere at have dårligere muligheder for at opnå erstatning end den person, der arbejder under gode arbejdsmiljøvilkår, men som udsættes for en uforudsigelig påvirkning. Dermed er retspraksis nået til den absurde tilstand, hvor et erkendt risikobetonet arbejdsmiljø reelt kan udgøre en hæmsko for at opnå anerkendelse og erstatning.

Et eksempel herpå er, at det har vist sig meget vanskeligt at opnå erstatning for pludseligt opståede rygs-kader i forbindelse med bl.a. plejearbejde. Dette blev bekræftet af Højesterets dom af 20. april 1998 i en sag om en sygehjælper, der vaskede en 90-årig kvindelig beboer, der lå i en seng. Sygehjælperen foretog en skævvridning af kroppen i forbindelse med arbejdet. Beboeren stemte pludseligt og uforudset fra med armene, og der optod et pres mod skadelidtes ryg. Skadelidte fik et smæld i ryggen og en umiddelbar smerte til følge. Her afviser Højesteret at yde erstatning. Højesteret erkender, at der var tale om en skade som følge af arbejdet, men retten afviser at godkende skaden